

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister och lagen om Rättstjänstverket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om medling vid brott och i vissa tvister och lagen om Rättstjänstverket ändras.

Det föreslås att ordnandet av medlingstjänster i brottmål och tvistemål överförs från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde till justitieministeriets förvaltningsområde. Lagen om medling vid brott och i vissa tvister ändras enligt förslaget så att det i stället för Institutet för hälsa och välfärd är Rättstjänstverket som ansvarar för ordnandet av medlingstjänster. Gällande avtal med nuvarande leverantörer av medlingstjänster överförs till Rättstjänstverket. Föresattningarna för medling förblir oförändrade, och som medlare fungerar fortsättningsvis frivilliga medlare. Propositionen hänför sig till den föresats i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering enligt vilken medlingen vid brott och tvistemål överförs från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde till justitieministeriets förvaltningsområde.

Lagen om Rättstjänstverket ändras enligt förslaget för att genomföra den produktivitetsbesparing som riktats till Rättstjänstverket. Lagen ändras så att ekonomi- och skuldrådgivningsuppgifterna överförs från rättshjälpsbyråerna till separata ekonomi- och skuldrådgivningsbyråer. Genom ändringen effektiviseras tjänsterna inom ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Dessutom föreslås andra mindre lagändringar som förbättrar Rättstjänstverkets verksamhetsföresattningar.

Propositionen har inga konsekvenser med tanke statsbudgeten.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2027.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
4.2.2.4 Konsekvenser för Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå	3
LAGFÖRSLAG	4
1. Lag om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister	4
2. Lag om ändring av lagen om Rättstjänstverket	9
BILAGA	12
PARALLELLTEXT	12
1. Lag om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister	12
2. Lag om ändring av lagen om Rättstjänstverket	19

MOTIVERING

4.2.2.4 Konsekvenser för Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå

Med stöd av 27 § 1 mom. 3 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om statsmyndigheternas organisation.

Personalen vid Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå omfattar i oktober 2025 en rättshjälpssekreterare, en intressebevakningssekreterare och två anställda med kombinerade tjänster som allmän intressebevakare och ekonomi- och skuldrådgivare. Eftersom man inte har lyckats rekrytera vare sig ett ledande offentligt rättsbiträde eller ett offentligt rättsbiträde till byrån, har den service som det offentliga rättsbiträdet ger tillhandahållits vid Egentliga Finlands rättshjälpsbyrå. Vid utgången av 2024 hade byrån 180 klienter inom intressebevakning, och under 2024 hade den 29 klienter inom ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Antalet rättshjälpsärenden var 2.

Enligt den gällande lagen om Rättstjänstverket finns det på Åland en rättshjälps- och intressebevakningsbyrå, som tillhandahåller rättshjälptjänster, intressebevakningstjänster och tjänster inom ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Förslaget att separera den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen från rättshjälpsbyråerna har inga konsekvenser för Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå, eftersom antalet ärenden är så litet att det är ändamålsenligt att servicen fortsättningsvis produceras vid en kombinerad byrå.

Enligt den gällande lagen leds Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå av ett ledande offentligt rättsbiträde. Vid byrån produceras ändå utöver rättshjälptjänster också tjänster inom ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning och allmän intressebevakning. I propositionen föreslås det därför att byrån ska kunna ledas av antingen ett ledande offentligt rättsbiträde, en ledande ekonomi- och skuldrådgivare eller en ledande allmän intressebevakare, enligt vad Rättstjänstverket bestämmer. Rättstjänstverket ska i sin arbetsordning bestämma vem som leder byrån. Syftet med ändringen är att underlätta ledningsarrangemangen vid byrån, med anledning av att det under de senaste åren har visat sig vara svårt att rekrytera ett ledande offentligt rättsbiträde.

När Rättstjänstverket tillsätter tjänster vid Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå ska det i enlighet med 30 § 1 mom. 1 punkten i självstyrelselagen för Åland tillmätas särskild betydelse att den som anställs har kännedom om landskapets förhållanden eller är bosatt i landskapet.

Ämbetsspråket vid verksamhetsstället på Åland är fortsättningsvis svenska i enlighet med 36 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland. Bestämmelser om språkkunskaperna hos de anställda på Åland finns i statsrådets förordning om de språkkunskaper som krävs av statsanställda i landskapet Åland (1218/2007).

1.

Lag

om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) 5 och 7a §, 12 § 2 mom. och 23 § 2 mom.,
av dem 7a § sådan den lyder i lag 763/2025 och 12 § 2 mom. och 23 § 2 mom. sådana de lyder i lag 680/2015,
ändras 1 § 1 mom., 6 och 7 §, det inledande stycket i 8 § 1 mom., 8 § 2 mom., 11 §, 12 § 3 och 4 mom., 12 a §, 12 b § 2 mom., 14 § 3 mom., 16 § 2 punkten, 20 § 1 och 2 mom., 22 §, 23 § 1 mom. och 25 §,
av dem 7 §, det inledande stycket i 8 § 1 mom., 8 § 2 mom., 11 §, 12 § 4 mom., 12 a §, 12 b § 2 mom., 14 § 3 mom., 16 § 2 punkten, 20 § 1 och 2 mom. och 23 § 1 mom. sådana de lyder i lag 680/2015 och 12 § 3 mom. sådant det lyder i lag 966/2024, samt
fogas till 15 § ett nytt 2 mom., till 16 §, sådan den lyder i lag 680/2015, ett nytt 2 mom., till 20 §, sådan den lyder i lag 680/2015, ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 21 a § som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Med medling vid brott (*medling*) avses i denna lag en avgiftsfri tjänst där det ordnas möjlighet för den misstänkte och brottsoffret att genom en opartisk medlares förmedling mötas i förtrolighet för att behandla de psykiska och materiella skador som ett brott orsakat offret och att på egen hand försöka komma överens om åtgärder för att gottgöra dessa skador. Denna lag tillämpas också på personer under 15 år som är misstänkta för en brottslig gärning.

6 §

Delegation

För att stödja utvecklingen och främja samarbetet på riksnivå när det gäller medling kan det i anslutning till justitieministeriet finnas en delegation som tillsätts av statsrådet. Närmare bestämmelser om namnet på, uppgifterna för, tillsättandet av och medlemmarna i delegationen samt om ordnandet av dess verksamhet utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Skyldighet att ordna tjänster

Rättstjänstverket är skyldigt att ordna medlingsverksamhet så att tjänsten är tillgänglig och ändamålsenligt genomförd i hela landet. Skyldigheten omfattar styrning och utveckling av och tillsyn över medlingen.

8 §

Tillhandahållande av tjänsterna

Tjänsterna kan tillhandahållas så att Rättstjänstverket

Kan tjänster inte tillhandahållas i ett område i enlighet med 1 mom., ska Rättstjänstverket tillhandahålla tjänsterna i området med hjälp av personal som det anställer eller på något annat sätt som det anser lämpligt.

11 §

Ordnande av kompletterande utbildning

Rättstjänstverket ska nationellt och regionalt sörja för ordnandet av kompletterande utbildning för personer som deltar i medlingsverksamhet.

12 §

Ersättning av statens medel

Rättstjänstverket ska betala ersättningen i förskott till de tjänsteleverantörer som avses i 8 § 1 mom. Fördelningen av medlen baseras på invånarantalet i tjänsteleverantörens verksamhetsområde samt områdets areal och brottsligheten där vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Invånarantalet baseras på årsstatistiken från befolkningsdatasystemet, arealen på Lantmäteriverkets årsstatistik över arealen på landområden och sötvattensområden och brottsligheten på Statistikcentralens årsstatistik över brott som är straffbara enligt strafflagen och som har kommit till polisens kännedom. Med finansår avses i denna lag det kalenderår som ersättning beviljas för. Rättstjänstverket ska genom ett beslut fastställa den slutliga ersättningen till en tjänsteleverantör, och den får vara högst lika stor som de faktiska kostnaderna för att ordna medlingsverksamheten.

Närmare bestämmelser om hur den ersättning som avses i 3 mom. bestäms och om betalningen av ersättning till Rättstjänstverket i de fall som avses i 8 § 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 a §

Redovisning av kostnaderna samt återbetalning och omfördelning av ersättning som betalats av statens medel

Tjänsteleverantören ska årligen lämna Rättstjänstverket en redovisning för det föregående finansårets kostnader för ordnande av medlingsverksamhet och betala tillbaka den oanvända delen av den ersättning som avses i 12 § 3 mom.

Rättstjänstverket får dela ut återbetalade anslag till sådana tjänsteleverantörer som har fått för liten ersättning i förhållande till de faktiska kostnaderna. Justitieministeriet ska underrättas om anslag som har återbetalats och den andel av anslaget som har omfördelats.

Närmare bestämmelser om innehållet i redovisningen av kostnaderna och hur den ska ges, återbetalning och omfördelning av ersättningen och om uppgifter enligt 2 mom. som ska lämnas till justitieministeriet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 b §

Tillämpning av statsunderstödslagen

Som sådan statsunderstödstagare som avses i de bestämmelser som nämns i 1 mom. betraktas i denna lag tjänsteleverantören och som statsbidragsmyndighet betraktas Rättstjänstverket.

14 §

Platsen för medling

Kan inte medlingsbyråerna sinsemellan enas om vilken av byråerna enligt 1 mom. som ska behandla initiativet, ska Rättstjänstverket bestämma vid vilken medlingsbyrå initiativet ska behandlas.

15 §

Utredning av förutsättningarna för medling samt beslut om medling

Medlingsbyrån har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av den polis- eller åklagarmyndighet eller andra myndighet som tagit initiativ till medlingen få den information som är nödvändig för bedömningen av förutsättningarna för medling. Rätten till information gäller även den information om brottsmisstanken som är nödvändig för bedömningen av förutsättningarna för medling.

16 §

Medlingsbyråns uppgifter i anslutning till medlingsförfarandet

När en medlingsbyrå har åtagit sig medlingen i ett ärende ska den

2) oberoende av sekretessbestämmelserna med parternas samtycke skaffa de handlingar som är nödvändiga för medlingen från polis- eller åklagarmyndigheten, domstolen eller andra instanser,

På villkoren för det samtycke som avses i 1 mom. 2 punkten tillämpas artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

20 §

Sekretess och tystnadsplikt

På tjänsteleverantörer tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) när de utför uppgifter enligt denna lag. På den tystnadsplikt som en medlare som inte står i anställningsförhållande till en medlingsbyrå har i fråga om medlingsuppdraget och på sekretessen för de handlingar som en sådan medlare innehar tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Trots 14 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet fattar medlingsbyrån beslut om utlämnande av uppgifter ur en handling som hänför sig till medling och som en medlare eller medlingsbyrån innehar. På medlingsbyråns rätt att till Rättstjänstverket lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling tillämpas 29 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Med avvikelse från vad som i 28 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs om den som beviljar tillstånd beviljas tillstånd att ta del av uppgifter ur den riksomfattande informationsresursen för det informationssystem som medlingsbyråerna använder av Rättstjänstverket.

21 a §

Tjänsteleverantörens ansvar

På medlare och på personer som är anställda hos en tjänsteleverantör tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter i denna lag avsedda uppgifter som gäller medling. Bestämmelser om skadeståndsskyldighet finns i skadeståndslagen (412/1974).

22 §

Behandling av tvister som gäller avtal om ordnande av medling

Tvister som gäller i 9 § avsedda avtal om ordnande av medlingsverksamhet behandlas som förvaltningsstvistemål i förvaltningsdomstolen i enlighet med lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

23 §

Sökande av ändring

Ändring i beslut som Rättstjänstverket och medlingsbyrån har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. På sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

25 §

Avgiftsfrihet i fråga om handlingar

Medlingsbyrån har rätt att avgiftsfritt få de handlingar som avses i 15 § 2 mom. och 16 § 1 mom. 2 punkten.

1. Denna lag träder i kraft den 20 .

2. De uppgifter inom medling som Institutet för hälsa och välfärd har övergått vid ikraftträdandet av denna lag på Rättstjänstverket. De personer som sköter uppgifter inom medling som huvudsyssa vid Institutet för hälsa och välfärd överförs till tjänster som inrättas vid Rättstjänstverket. Personer i anställningsförhållande för viss tid överförs till ett tjänsteförhållande för viss tid vid Rättstjänstverket för den tid anställningsförhållandet varar.

3. Anställningsförhållandet för de personer som överförs anses med avseende på anställningsförmånerna ha fortgått hos staten utan avbrott. En person får överföras utan eget samtycke, om överföringen sker inom eller till personens pendlingsområde. Med

pendlingsområde avses ett område enligt 10 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023).

4. De ärenden inom medling som är anhängiga vid Institutet för hälsa och välfärd, ingångna avtal och förbindelser inom medling samt de rättigheter och skyldigheter som följer av dem övergår vid ikraftträdandet av denna lag på Rättstjänstverket, om inte något annat följer av innehållet i avtalen eller förbindelserna.

5. De rättigheter och skyldigheter som Institutet för hälsa och välfärd har i de ärenden som gäller medling upphör vid ikraftträdandet av denna lag. Institutet för hälsa och välfärd ansvarar dock för alla förpliktelser som föranleds av institutets verksamhet före ikraftträdandet.

6. Den äganderätt som Institutet för hälsa och välfärd har till det riksomfattande informationssystem som medlingsbyråerna använder och de skyldigheter som hänför sig till det övergår på Rättstjänstverket vid ikraftträdandet av denna lag. Om Rättstjänstverket så kräver, kvarstår dock äganderätten till informationssystemet och skyldigheterna i anslutning till det hos Institutet för hälsa och välfärd mot skälig ersättning efter ikraftträdandet, dock högst till och med den 31 december 2028.

7. Ändring i ett beslut som har fattats före ikraftträdandet av denna lag söks enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

8. På behandlingen av ärenden som är anhängiga vid en domstol vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas vid sökande av ändring de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet. Om en domstol upphäver ett beslut som har fattats före ikraftträdandet av denna lag och återförvisar ärendet att i dess helhet behandlas på nytt, ska ärendet behandlas och avgöras i enlighet med denna lag.

9. Delegationen för medling vid brott fortsätter till utgången av sin mandatperiod med den sammansättning i vilken statsrådet tillsatt delegationen genom sitt beslut av den 31 juli 2025.

2.

Lag

om ändring av lagen om Rättstjänstverket

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Rättstjänstverket (1133/2023) 1 och 3 §, 4 § 2 mom., 9 § 2 mom. och 14 §
2 mom., samt
fogas till 2 § ett nytt 3 mom., till 13 § ett nytt 3 mom. och till 15 § ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Rättstjänstverket

Rättstjänstverket ordnar tjänster inom offentlig rättshjälp, ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning och allmän intressebevakning samt medlingstjänster vid brott och i tvister. Verket finns inom justitieministeriets förvaltningsområde och dess verksamhetsområde omfattar hela landet.

Vid Rättstjänstverket finns en centralförvaltning samt rättshjälpsbyråer, intressebevakningsbyråer och ekonomi- och skuldrådgivningsbyråer.

2 §

Rättstjänstverkets uppgifter

Bestämmelser om Rättstjänstverkets skyldighet att ordna medlingstjänster finns i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005).

3 §

Produktion av tjänster

Rättshjälptjänster produceras av rättshjälpsbyråerna, allmänna intressebevakningstjänster av intressebevakningsbyråerna och tjänster inom ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning av ekonomi- och skuldrådgivningsbyråerna. I landskapet Åland produceras de nämnda tjänsterna av Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå. Rättstjänstverket kan också ordna tjänster genom att skaffa dem av andra tjänsteproducenter i enlighet med 5 kap.

Bestämmelser om antalet byråer samt om namnen på och områdena för dem utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om verkets verksamhetsställen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Bestämmelser om tillhandahållande av medling vid brott och i vissa tvister finns i lagen om medling vid brott och i vissa tvister.

4 §

Ledning

En rättshjälpsbyrå leds av ett ledande offentligt rättsbiträde, en intressebevakningsbyrå av en ledande allmän intressebevakare och en ekonomi- och skuldrådgivningsbyrå av en ledande ekonomi- och skuldrådgivare. Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå leds av ett ledande offentligt rättsbiträde, en ledande allmän intressebevakare eller en ledande ekonomi- och skuldrådgivare i enlighet med vad som bestäms i arbetsordningen.

9 §

Tjänster vid Rättstjänstverket

Vid rättshjälpsbyråerna ska det finnas ett ledande offentligt rättsbiträde och ett behövligt antal andra offentliga rättsbiträden. Vid intressebevakningsbyråerna ska det finnas en ledande allmän intressebevakare och ett behövligt antal andra allmänna intressebevakare. Vid ekonomi- och skuldrådgivningsbyråerna ska det finnas en ledande ekonomi- och skuldrådgivare och ett behövligt antal andra ekonomi- och skuldrådgivare. Vid byråerna kan det dessutom finnas andra anställda. Vid Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå ska det utöver den tjänsteman som avses i 4 § 2 mom. finnas ett behövligt antal andra anställda.

13 §

Jäv för offentliga rättsbiträden

Det som i 1 mom. föreskrivs om jäv för offentliga rättsbiträden hindrar inte att personalen vid rättshjälpsbyråerna arbetar i gemensamma lokaler med annan personal vid Rättstjänstverket eller med andra myndigheter. Åtkomsten till information som är sekretessbelagd eller som omfattas av tystnadsplikt ska genom informationstekniska lösningar och andra behövliga åtgärder begränsas så att endast rättshjälpsbyrån har åtkomst till informationen.

14 §

Hänvisande av rättshjälpsökanden i specialfall

I andra ärenden än sådana som behandlas i domstol ska sökanden i de situationer som avses i 1 mom. hänvisas till en annan rättshjälpsbyrå, om rättshjälpsbyrån finns inom ett avstånd som kan anses vara rimligt för uträttande av ärenden eller om klienten har möjlighet att uträtta ärendet med hjälp av distansförbindelser. I annat fall hänvisas sökanden skriftligen till ett privat biträde.

15 §

Rättsbiträdenas beslutanderätt

Ledande offentliga rättsbitrådets beslutanderätt enligt denna paragraf utövas vid Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå av den tjänsteman som avses i 4 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20

Statsminister

Förnamn Efternamn

..minister Förnamn Efternamn

1.

Lag

om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) 5 och 7 a §, 12 § 2 mom. och 23 § 2 mom.,
av dem 7 a § sådan den lyder i lag 763/2025 och 12 § 2 mom. och 23 § 2 mom. sådana de lyder i lag 680/2015,
ändras 1 § 1 mom., 6 och 7 §, det inledande stycket i 8 § 1 mom., 8 § 2 mom., 11 §, 12 § 3 och 4 mom., 12 a §, 12 b § 2 mom., 14 § 3 mom., 16 § 2 punkten, 20 § 1 och 2 mom., 22 §, 23 § 1 mom. och 25 §,
av dem 7 §, det inledande stycket i 8 § 1 mom., 8 § 2 mom., 11 §, 12 § 4 mom., 12 a §, 12 b § 2 mom., 14 § 3 mom., 16 § 2 punkten, 20 § 1 och 2 mom. och 23 § 1 mom. sådana de lyder i lag 680/2015 och 12 § 3 mom. sådant det lyder i lag 966/2024, samt
fogas till 15 § ett nytt 2 mom., till 16 §, sådan den lyder i lag 680/2015, ett nytt 2 mom., till 20 §, sådan den lyder i lag 680/2015, ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 21 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Lagens tillämpningsområde

Lagens tillämpningsområde

Med medling vid brott (medling) avses i denna lag en avgiftsfri tjänst där det ordnas möjlighet för den misstänkte och brottsoffret att genom en opartisk medlares förmedling mötas i förtrolighet för att behandla de psykiska och materiella skador som ett brott orsakat offret och att på egen hand försöka komma överens om åtgärder för att gottgöra dessa skador.

Med medling vid brott (medling) avses i denna lag en avgiftsfri tjänst där det ordnas möjlighet för den misstänkte och brottsoffret att genom en opartisk medlares förmedling mötas i förtrolighet för att behandla de psykiska och materiella skador som ett brott orsakat offret och att på egen hand försöka komma överens om åtgärder för att gottgöra dessa skador. *Denna lag tillämpas också på personer under 15 år som är misstänkta för en brottslig gärning.*

5§

(upphävs)

Allmän ledning, styrning och övervakning

Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av medlingsverksamheten

Gällande lydelse

ankommer på social- och
hälsovårdsministeriet.

6 §

Delegationen för medling vid brott

För styrningen, tillsynen och utvecklandet på riksnivå av medlingsverksamheten finns i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet en delegation för medling vid brott som tillsätts av statsrådet för tre år i sänder. Närmare bestämmelser om delegationens uppgifter och sammansättning utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 a §

Tillsyn över ordnandet av tjänster

Tillstånds- och tillsynsverket utövar tillsyn över ordnandet av medlingstjänster.

7 §

Skyldighet att ordna tjänster

Institutet för hälsa och välfärd är skyldigt att ordna medlingsverksamhet så att tjänsten är tillgänglig och ändamålsenligt genomförd i hela landet.

8 §

Tillhandahållande av tjänsterna

Tjänsterna kan tillhandahållas så att Institutet för hälsa och välfärd

Kan tjänster inte tillhandahållas i ett område i enlighet med 1 mom., ska Institutet för hälsa och välfärd tillhandahålla tjänsterna i området med hjälp av personal som det anställer eller på något annat sätt som det anser lämpligt.

Föreslagen lydelse

6 §

Delegation

För att stödja utvecklingen och främja samarbetet på riksnivå när det gäller medling kan det i anslutning till justitieministeriet finnas en delegation som tillsätts av statsrådet. Närmare bestämmelser om namnet på, uppgifterna för, tillsättandet av och medlemmarna i delegationen samt om ordnandet av dess verksamhet utfärdas genom förordning av statsrådet.

(upphävs)

7 §

Skyldighet att ordna tjänster

Rättstjänstverket är skyldigt att ordna medlingsverksamhet så att tjänsten är tillgänglig och ändamålsenligt genomförd i hela landet. Skyldigheten omfattar styrning och utveckling av och tillsyn över medlingen.

8 §

Tillhandahållande av tjänsterna

Tjänsterna kan tillhandahållas så att Rättstjänstverket

Kan tjänster inte tillhandahållas i ett område i enlighet med 1 mom., ska Rättstjänstverket tillhandahålla tjänsterna i området med hjälp av personal som det anställer eller på något annat sätt som det anser lämpligt.

Gällande lydelse

11 §

Ordnande av kompletterande utbildning

Institutet för hälsa och välfärd ska nationellt och regionalt sörja för ordnandet av kompletterande utbildning för personer som deltar i medlingsverksamhet.

12 §

Ersättning av statens medel

Ersättningens sammanlagda belopp betalas till Institutet för hälsa och välfärd för att användas till de kostnader som avses i 1 mom.

Institutet för hälsa och välfärd ska betala ersättningen i förskott till de tjänsteleverantörer som avses i 8 § 1 mom. Fördelningen av medlen baseras på invånarantalet i tjänsteleverantörens verksamhetsområde samt områdets areal och brottsligheten där vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Invånarantalet baseras på årsstatistiken från befolkningsdatasystemet, arealen på Lantmäteriverkets årsstatistik över arealen på landområden och sötvattensområden och brottsligheten på Statistikcentralens årsstatistik över brott som är straffbara enligt strafflagen och som har kommit till polisens kännedom. Med finansår avses i denna lag det kalenderår som ersättning beviljas för. Institutet för hälsa och välfärd ska genom ett beslut fastställa den slutliga ersättningen till en tjänsteleverantör och den får vara högst lika stor som de faktiska kostnaderna för att ordna medlingsverksamheten.

Närmare bestämmelser om hur den ersättning som avses i 3 mom. bestäms och betalningen av ersättning till Institutet för hälsa och välfärd i de fall som avses i 8 § 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

11 §

Ordnande av kompletterande utbildning

Rättstjänstverket ska nationellt och regionalt sörja för ordnandet av kompletterande utbildning för personer som deltar i medlingsverksamhet.

12 §

Ersättning av statens medel

(upphävs)

Rättstjänstverket ska betala ersättningen i förskott till de tjänsteleverantörer som avses i 8 § 1 mom. Fördelningen av medlen baseras på invånarantalet i tjänsteleverantörens verksamhetsområde samt områdets areal och brottsligheten där vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Invånarantalet baseras på årsstatistiken från befolkningsdatasystemet, arealen på Lantmäteriverkets årsstatistik över arealen på landområden och sötvattensområden och brottsligheten på Statistikcentralens årsstatistik över brott som är straffbara enligt strafflagen och som har kommit till polisens kännedom. Med finansår avses i denna lag det kalenderår som ersättning beviljas för. *Rättstjänstverket* ska genom ett beslut fastställa den slutliga ersättningen till en tjänsteleverantör, och den får vara högst lika stor som de faktiska kostnaderna för att ordna medlingsverksamheten.

Närmare bestämmelser om hur den ersättning som avses i 3 mom. bestäms och om betalningen av ersättning till *Rättstjänstverket* i de fall som avses i 8 § 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

12 a §

Redovisning av kostnaderna samt återbetalning och omfördelning av ersättning som betalats av statens medel

Tjänsteleverantören ska årligen lämna en redovisning till Institutet för hälsa och välfärd för det föregående finansårets kostnader för ordnande av medlingsverksamhet och betala tillbaka den oanvända delen av den ersättning som avses i 12 § 3 mom.

Institutet för hälsa och välfärd får dela ut återbetalade anslag till sådana tjänsteleverantörer som har fått för liten ersättning i förhållande till de faktiska kostnaderna. Social- och hälsovårdsministeriet ska underrättas om anslag som har återbetalats och den andel av anslaget som har omfördelats.

Närmare bestämmelser om innehållet i redovisningen av kostnaderna och hur den ska ges, återbetalning och omfördelning av ersättningen och om uppgifter enligt 2 mom. som ska lämnas till social- och hälsovårdsministeriet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 b §

Tillämpning av statsunderstödslagen

Som sådan statsunderstödstagare som avses i de bestämmelser som nämns i 1 mom. betraktas i denna lag tjänsteleverantören och som statsbidragsmyndighet betraktas Institutet för hälsa och välfärd.

14 §

Platsen för medling

Kan inte medlingsbyråerna sinsemellan enas om vilken av byråerna enligt 1 mom. som ska behandla initiativet, ska Institutet för hälsa och välfärd bestämma vid vilken medlingsbyrå initiativet ska behandlas.

Föreslagen lydelse

12 a §

Redovisning av kostnaderna samt återbetalning och omfördelning av ersättning som betalats av statens medel

Tjänsteleverantören ska årligen lämna *Rättstjänstverket* en redovisning för det föregående finansårets kostnader för ordnande av medlingsverksamhet och betala tillbaka den oanvända delen av den ersättning som avses i 12 § 3 mom.

Rättstjänstverket får dela ut återbetalade anslag till sådana tjänsteleverantörer som har fått för liten ersättning i förhållande till de faktiska kostnaderna. *Justitieministeriet* ska underrättas om anslag som har återbetalats och den andel av anslaget som har omfördelats.

Närmare bestämmelser om innehållet i redovisningen av kostnaderna och hur den ska ges, återbetalning och omfördelning av ersättningen och om uppgifter enligt 2 mom. som ska lämnas till *justitieministeriet* får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 b §

Tillämpning av statsunderstödslagen

Som sådan statsunderstödstagare som avses i de bestämmelser som nämns i 1 mom. betraktas i denna lag tjänsteleverantören och som statsbidragsmyndighet betraktas *Rättstjänstverket*.

14 §

Platsen för medling

Kan inte medlingsbyråerna sinsemellan enas om vilken av byråerna enligt 1 mom. som ska behandla initiativet, ska *Rättstjänstverket* bestämma vid vilken medlingsbyrå initiativet ska behandlas.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

*Utredning av förutsättningarna för medling
samt beslut om medling*

15 §

*Utredning av förutsättningarna för medling
samt beslut om medling*

Medlingsbyrån har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av den polis- eller åklagarmyndighet eller andra myndighet som tagit initiativ till medlingen få den information som är nödvändig för bedömningen av förutsättningarna för medling. Rätten till information gäller även den information om brottsmisstanken som är nödvändig för bedömningen av förutsättningarna för medling.

16 §

*Medlingsbyråns uppgifter i anslutning till
medlingsförfarandet*

När en medlingsbyrå har åtagit sig medlingen i ett ärende ska den

2) med parternas medgivande skaffa de handlingar som behövs för medlingen från polis- eller åklagarmyndigheten, domstolen eller andra instanser,

16 §

*Medlingsbyråns uppgifter i anslutning till
medlingsförfarandet*

När en medlingsbyrå har åtagit sig medlingen i ett ärende ska den

2) oberoende av sekretessbestämmelserna med parternas samtycke skaffa de handlingar som är nödvändiga för medlingen från polis- eller åklagarmyndigheten, domstolen eller andra instanser,

På villkoren för det samtycke som avses i 1 mom. 2 punkten tillämpas artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

20 §

Sekretess och tystnadsplikt

20 §

Sekretess och tystnadsplikt

Gällande lydelse

Bestämmelser om offentlighet för handlingar som medlaren eller medlingsbyrån innehar samt om tystnadsplikt för medlingsbyråns personal och andra som deltar i behandlingen av medlingsärenden finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Trots 14 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet fattar medlingsbyrån beslut om utlämnande av uppgifter ur en handling som hänför sig till medling och som en medlare eller medlingsbyrån innehar. I fråga om medlingsbyråns rätt att till Institutet för hälsa och välfärd lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling gäller 29 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Föreslagen lydelse

På tjänsteleverantörer tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) när de utför uppgifter enligt denna lag. På den tystnadsplikt som en medlare som inte står i anställningsförhållande till en medlingsbyrå har i fråga om medlingsuppdraget och på sekretessen för de handlingar som en sådan medlare innehar tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Trots 14 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet fattar medlingsbyrån beslut om utlämnande av uppgifter ur en handling som hänför sig till medling och som en medlare eller medlingsbyrå innehar. På medlingsbyråns rätt att till Rättstjänstverket lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling tillämpas 29 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Med avvikelse från vad som i 28 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs om den som beviljar tillstånd beviljas tillstånd att ta del av uppgifter ur den riksomfattande informationsresursen för det informationssystem som medlingsbyråerna använder av Rättstjänstverket.

21 a §

Tjänsteleverantörens ansvar

På medlare och på personer som är anställda hos en tjänsteleverantör tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter i denna lag avsedda uppgifter som gäller medling. Bestämmelser om skadeståndsskyldighet finns i skadeståndslagen (412/1974).

22 §

Behandling av tvister som gäller avtal om ordnande av medling

Tvister som gäller i 9 § avsedda avtal om ordnande av medlingsverksamhet behandlas som förvaltningsvistemål i

22 §

Behandling av tvister som gäller avtal om ordnande av medling

Tvister som gäller i 9 § avsedda avtal om ordnande av medlingsverksamhet behandlas som förvaltningsvistemål i

Gällande lydelse

förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996).

23 §

Sökande av ändring

Ändring i beslut som Institutet för hälsa och välfärd och medlingsbyrån har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

25 §

Avgiftsfrihet i fråga om handlingar som anskaffas för medling

Medlingsbyrån har rätt att av polis- och åklagarmyndigheter samt domstolar avgiftsfritt få de handlingar som behövs för medlingen.

Föreslagen lydelse

förvaltningsdomstolen i enlighet med *lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019)*.

23 §

Sökande av ändring

Ändring i beslut som Rättstjänstverket och medlingsbyrån har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen, *om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. På sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden.*
(upphävs)

25 §

Avgiftsfrihet i fråga om handlingar

Medlingsbyrån har rätt att avgiftsfritt få de handlingar som avses i 15 § 2 mom. och 16 § 1 mom. 2 punkten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om Rättstjänstverket

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Rättstjänstverket (1133/2023) 1 och 3 §, 4 § 2 mom., 9 § 2 mom. och 14 §
2 mom., samt
fogas till 2 § ett nytt 3 mom., till 13 § ett nytt 3 mom. och till 15 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Rättstjänstverket

Rättstjänstverket ordnar tjänster inom offentlig rättshjälp, ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning samt allmän intressebevakning. Verket finns inom justitieministeriets förvaltningsområde och dess verksamhetsområde omfattar hela landet.

Vid Rättstjänstverket finns en centralförvaltning samt rättshjälpsbyråer och intressebevakningsbyråer.

2 §

Rättstjänstverkets uppgifter

1 §

Rättstjänstverket

Rättstjänstverket ordnar tjänster inom offentlig rättshjälp, ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning och allmän intressebevakning *samt medlingstjänster vid brott och i tvister*. Verket finns inom justitieministeriets förvaltningsområde och dess verksamhetsområde omfattar hela landet.

Vid Rättstjänstverket finns en centralförvaltning samt rättshjälpsbyråer, intressebevakningsbyråer och *ekonomi- och skuldrådgivningsbyråer*.

2 §

Rättstjänstverkets uppgifter

Bestämmelser om Rättstjänstverkets skyldighet att ordna medlingstjänster finns i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005).

3 §

Produktion av tjänster

Vid Rättstjänstverket produceras rättshjälpstjänster och tjänster inom ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning av rättshjälpsbyråerna och allmänna intressebevakningstjänster av

3 §

Produktion av tjänster

Rättshjälpstjänster produceras av rättshjälpsbyråerna, allmänna intressebevakningstjänster av intressebevakningsbyråerna och tjänster inom ekonomisk rådgivning och

Gällande lydelse

intressebevakningsbyråerna. I landskapet Åland produceras de nämnda tjänsterna av Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå. Rättstjänstverket kan också ordna tjänster genom att skaffa dem av andra tjänsteproducenter i enlighet med 5 kap.

Bestämmelser om antalet rättshjälpsbyråer och intressebevakningsbyråer samt om namnen på och områdena för byråerna utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om verkets verksamhetsställen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

4 §

Ledning

En rättshjälpsbyrå leds av ett ledande offentligt rättsbiträde och en intressebevakningsbyrå av en ledande allmän intressebevakare. Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå leds av ett ledande offentligt rättsbiträde.

9 §

Tjänster vid Rättstjänstverket

Vid rättshjälpsbyråerna ska det finnas ett ledande offentligt rättsbiträde samt ett behövligt antal andra offentliga rättsbiträden, *ekonomi- och skuldrådgivare och övrig personal*. Vid intressebevakningsbyråerna ska det finnas en ledande allmän intressebevakare samt ett behövligt antal andra allmänna intressebevakare *och övrig personal*. Vid Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå ska det finnas ett

Föreslagen lydelse

skuldrådgivning av ekonomi- och skuldrådgivningsbyråerna. I landskapet Åland produceras de nämnda tjänsterna av Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå. Rättstjänstverket kan också ordna tjänster genom att skaffa dem av andra tjänsteproducenter i enlighet med 5 kap.

Bestämmelser om antalet *byråer* samt om namnen på och områdena för dem utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om verkets verksamhetsställen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Bestämmelser om tillhandahållande av medling vid brott och i vissa tvister finns i lagen om medling vid brott och i vissa tvister.

4 §

Ledning

En rättshjälpsbyrå leds av ett ledande offentligt rättsbiträde, en intressebevakningsbyrå av en ledande allmän intressebevakare och en ekonomi- och skuldrådgivningsbyrå av en ledande ekonomi- och skuldrådgivare. Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå leds av ett ledande offentligt rättsbiträde, *en ledande allmän intressebevakare eller en ledande ekonomi- och skuldrådgivare i enlighet med vad som bestäms i arbetsordningen*.

9 §

Tjänster vid Rättstjänstverket

Vid rättshjälpsbyråerna ska det finnas ett ledande offentligt rättsbiträde och ett behövligt antal andra offentliga rättsbiträden. Vid intressebevakningsbyråerna ska det finnas en ledande allmän intressebevakare och ett behövligt antal andra allmänna intressebevakare. *Vid ekonomi- och skuldrådgivningsbyråerna ska det finnas en ledande ekonomi- och skuldrådgivare och ett behövligt antal andra ekonomi- och*

Gällande lydelse

ledande offentligt rättsbiträde och ett
behövligt antal andra anställda.

13 §

Jäv för offentliga rättsbiträden

I fråga om jäv för offentliga rättsbiträden
gäller vad som föreskrivs om jäv för
advokater.

14 §

*Hänvisande av rättshjälpsökanden i
specialfall*

I andra ärenden än sådana som behandlas i
domstol ska sökanden i de situationer som
avses i 1 mom. hänvisas till en annan
rättshjälpsbyrå, om den närmaste
rättshjälpsbyrå finns inom ett avstånd som
kan anses vara rimligt för uträttande av
ärenden. I annat fall hänvisas sökanden till ett
privat biträde.

15 §

Rättsbiträdenas beslutanderätt

Föreslagen lydelse

skuldrådgivare. Vid byråerna kan det
dessutom finnas andra anställda. Vid Ålands
rättshjälps- och intressebevakningsbyrå ska
det utöver den tjänsteman som avses i 4 § 2
mom. finnas ett behovligt antal andra
anställda.

13 §

Jäv för offentliga rättsbiträden

I fråga om jäv för offentliga rättsbiträden
gäller vad som föreskrivs om jäv för
advokater.

Det som i 1 mom. föreskrivs om jäv för
offentliga rättsbiträden hindrar inte att
personalen vid rättshjälpsbyråerna arbetar i
gemensamma lokaler med annan personal vid
Rättstjänstverket eller med andra
myndigheter. Åtkomsten till information som
är sekretessbelagd eller som omfattas av
tystnadsplikt ska genom informationstekniska
lösningar och andra behövliga åtgärder
begränsas så att endast rättshjälpsbyrån har
åtkomst till informationen.

14 §

*Hänvisande av rättshjälpsökanden i
specialfall*

I andra ärenden än sådana som behandlas i
domstol ska sökanden i de situationer som
avses i 1 mom. hänvisas till en annan
rättshjälpsbyrå, om rättshjälpsbyrån finns
inom ett avstånd som kan anses vara rimligt
för uträttande av ärenden eller om klienten har
möjlighet att uträtta ärendet med hjälp av
distansförbindelser. I annat fall hänvisas
sökanden skriftligen till ett privat biträde.

15 §

Rättsbiträdenas beslutanderätt

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Ledande offentliga rättsbiträdets
beslutanderätt enligt denna paragraf utövas
vid Ålands rättshjälps- och
intressebevakningsbyrå av den tjänsteman
som avses i 4 § 2 mom.*

Denna lag träder i kraft den 20 .